

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Історичний факультет
Кафедра всесвітньої історії та методик навчання

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальність 032 Історія та археологія
Освітньо-професійна програма
Історія та археологія.

Умань 2023

Розробники програми:

Кривошея Ір. І., доктор історичних наук, професор, професор кафедри
всесвітньої історії та методик навчання Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини

Возна З.О., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої
історії та методик навчання Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

Священко З. В., доктор історичних наук, професорка, професор кафедри
всесвітньої історії та методик навчання, декан історичного факультету
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Доценко М., здобувач вищої освіти на другому (магістерському рівні)
історичного факультету Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

Стейкхолдери:

Срібняк І. В., завідувач кафедри всесвітньої історії Київського університету
імені Бориса Грінченка, доктор філософії Українського Вільного
Університету (Мюнхен, Німеччина), д. і. н., професор

Давидюк В.М., Директор державного історико-культурного заповідника
«Стара Умань» В.М. Давидюк.

Чабанюк В.В., директор державного історико-культурного заповідника
«Трипільська культура».

Наскрізна програма практик розглянута і схвалена на засіданні кафедри
всесвітньої історії та методик навчання
Протокол №20 від 29 травня 2023 року

В. о. завідувача кафедри _____ (Гордієнко В. В.)

Обговорена та рекомендована до затвердження на засіданні науково-методичної
комісії історичного факультету
Протокол №7 від 29 травня 2023 року

Голова науково-методичної комісії
історичного факультету _____ (Джагунова О. І.)

Наскрізна програма практик затверджена на засіданні навчально-методичної
ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Протокол № 6 від 21 вересня 2023 року

Голова навчально-методичної ради університету _____ (Розгон В. В.)

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
1.1. Місце практик в професійній підготовці здобувача вищої освіти	4
1.2. Мета практичної підготовки	5
1.3. Завдання педагогічної практики	5
1.4. Компетентності здобувача вищої освіти	5
II. Види та терміни проходження практик	6
III. Бази проведення практик	6
IV. Організація практики	7
V. Підведення підсумків практики	8
VI. Зміст практик за видами	9
Виробнича практика	9
6.1. Мета практики	9
6.2. Завдання практики	9
6.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти	11
6.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику	12
6.5. Норми/Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики.....	13

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1 Місце практики в професійній підготовці здобувачів вищої освіти

Виробнича практика є складовою частиною професійної підготовки студентів освітнього ступеня «магістр». Відповідно до навчального плану практика проводиться на I курсі загальною тривалістю 6 тижнів. Основна ідея практики полягає у формуванні професійних умінь, пов'язаних з педагогічною та науковою діяльністю, у тому числі функцій проектування, конструювання й організації навчального процесу в вищих навчальних закладах та виконання функціональних завдань наукового працівника в спеціалізованих установах

Магістерська практика для здобувачів вищої освіти ОПП «Історія та археологія» відбувається відповідно до науково-професійної програми та є видом інтегрованої практики, що має дві складових – педагогічну та наукову, які дають можливість здобути практичний досвід педагогічної роботи та наукової творчості. Практика має два модулі – модуль педагогічної та наукової практичної діяльності, які спрямовані на інтеграцію освіти, що сприяє значному підвищенню мотивації до отримання знань і формування професійних компетенцій.

Базами проходження виробничої практики є випускові кафедри історичного факультету (кафедра історії України та кафедра всесвітньої історії та методик навчання). Для проходження практики здобувачі вищої освіти можуть бути скеровані в інші навчальні заклади IV рівня акредитації, де викладаються відповідні дисципліни спеціалізації і здійснюється підготовка за програмою бакалавра та у заклади, де здійснюються наукові дослідження.

Навчально-методичне керівництво і виконання програм практик забезпечують керівники практик – професорсько-викладацький склад кафедр. Підсумки практик та оцінювання здобувачів вищої освіти проводяться на конференції, де звіт складається кожним магістром індивідуально.

Дистанційна форма проведення практик під час обставин, що унеможливають відвідування закладів освіти та баз практик, проводиться шляхом взаємодії між суб'єктами дистанційного проходження практик (здобувачі освіти, керівники закладів, керівники баз практик та методисти), під час якої учасники одночасно спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відео конференцій та/або з використанням спеціальних освітніх ресурсів (платформи, програмне забезпечення) для організації дистанційного виконання завдань програм практик та контролю за їх дотриманням через мережу Інтернет.

1.2 Мета практичної підготовки

На історичному факультеті для здобувачів вищої освіти другого ступеню «магістр» за ОПП Історія та археологія обов'язковою є виробнича (педагогічна і наукова) практика.

Основна мета практики – підготовка до цілісного виконання професійних функцій, формування у майбутніх фахівців умінь і навичок роботи у вищих навчальних закладах та наукових установах.

Метою педагогічної складової виробничої практики є навчити здобувачів вищої освіти творчо використовувати в педагогічній діяльності технології навчання та виховання студентів; формувати у них уміння організовувати навчально-виховний процес у вищій школі; виховувати інтерес до науково-педагогічної діяльності та формувати навички самоосвітньої творчої діяльності й практичного застосування отриманих знань.

Мета наукової складової частини практики полягає у залученні здобувачів вищої освіти до самостійної науково-дослідницької роботи як історика, формуванні готовності до виконання функціональних завдань наукового працівника в спеціалізованих установах.

1.3 Завдання практичної підготовки

1. Підготовка фахівців, які спроможні вирішувати виробничі завдання в сучасних умовах;
2. Формування готовності до прийняття самостійних рішень, виходячи із конкретної ситуації;
3. Набуття готовності до впровадження новітніх педагогічних технологій та результатів наукових досліджень;
4. Ознайомлення із сучасними методами і засобами планування й організації історичних досліджень, проведення експериментів і спостережень, узагальнення й обробки наукової інформації;
5. Формування комунікативних умінь на різних рівнях співпраці.

1.4 Компетентності здобувача вищої освіти

Стандартом вищої освіти України для другого (магістерського) рівня (галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 032 «Історія та археологія») передбачено формування у здобувачів вищої освіти такої **інтегральної компетентності** як здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії та археології.

Сучасний фахівець вищої школи повинен мати сформовані на належному рівні уміння взаємодіяти у нестандартних ситуаціях, критично мислити, працювати з різними джерелами інформації, обирати ефективні

способи поведінки в конкурентному середовищі, бути здатним до неперервної самоосвіти, самовдосконалення, розвитку професійної кваліфікації, пошуку і реалізації нових, ефективних форм організації професійної освіти та професійної діяльності.

З-поміж загальних компетентностей у здобувачів вищої освіти освітнього ступеню «магістр» мають бути здатності, які відображають самоорганізаційні навички фахівця:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- здатність працювати автономно
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
- цінування та повага різноманітності та мультикультурності
- здатність приймати обґрунтовані рішення.

Практична підготовка студентів організовується на принципах: неперервності, демократичності, відкритості, поступового ускладнення завдань, синтетичності, одночасного виконання різноманітних професійних функцій, цілісності і системності, співробітництва на різних рівнях комунікації, поповнення соціального капіталу.

II – III. ВИДИ, ТЕРМІНИ ТА БАЗИ ПРАКТИК

п/п	Вид практики	Курс, група	Семестр, тривалість практики	Бази практики	Кількість кредитів, годин
Виробнича практика					
.	Модуль 1. Виробнича (педагогічна частина) практика	I курс магістри	II семестр 3 тижні	Випускні кафедри історичного факультету	4,5/13 5
.	Модуль 2. Виробнича (науко	II курс магістри	II семестр 3 тижні	Випускні кафедри історичного факультету	4,5/13 5

	ва частина) практика				
	всього				9 кредитів 270 год.

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Відповідальність за організацію, проведення і контроль виробничої практики для здобувачів вищої освіти за ОПІ Історія та археологія покладається на ректора, першого проректора, декана історичного факультету та гаранта освітньої програми. Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують кафедри історії України і всесвітньої історії та методик навчання історичного факультету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням на факультеті здійснює відповідальний за практику на факультеті, а безпосередній – керівники практики, визначені на кафедрах, що забезпечують проведення практики.

Заходи, пов'язані з організацією практики, визначаються наказом ректора. Наказ ректора про проведення практики формує керівник практики не пізніше ніж за два тижні до початку практики. У наказі визначаються місце і терміни проведення практики, склад груп, відповідальний керівник за організацію практики. Згідно з наказом перед початком практики керівник практики зобов'язується провести інструктаж з техніки безпеки зі здобувачами вищої освіти.

Безпосереднє керівництво практикою здобувачів вищої освіти забезпечується викладачами випускових кафедр, які керують темою магістерського дослідження, в обох модулях. Керівникам, відповідно, виділяється навантаження в кількості годин, визначених для практики магістрів.

Керівник практики:

1. Бере участь у настановчому інструктажі здобувачів вищої освіти на факультеті (перед початком практики) і в підсумковій конференції (по завершенні практики).

2. У випадку неявки здобувачів вищої освіти на практику, порушення ними трудової дисципліни, нехтування своїми обов'язками, а також виникненні конфліктних ситуацій, повідомляє про це письмово в деканат історичного факультету.

3. Спільно із керівником практики від факультету планує навчально-виховну роботу практикантів, надає методичну допомогу у підготовці і проведенні занять за фахом, організації роботи із студентським колективом, позанавчальною роботою тощо.

4. Відвідує заняття практикантів (лекції, семінарські), бере участь у їх обговоренні, оцінює і відповідний бал виставляє у заліковий лист проходження практики.

5. Надає студентам консультації щодо виконання індивідуального наукового завдання.

6. На засіданнях кафедри доповідає про стан проходження та підсумки практики.

V. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Оцінка ставиться за виконання здобувачами вищої освіти усіх вимог програми практики та якість звітної документації на основі результатів захисту перед комісією. Вона є комплексною, її структурними компонентами є: рівень теоретичної підготовки майбутнього викладача, якість виконання наукових завдань практики, ставлення до роботи здобувачів вищої освіти, акуратність, дисциплінованість, якість оформлення документації та час її подання. Термін зберігання робочої документації з практики – 1 рік. Звіт здобувача вищої освіти зберігається на кафедрі 3 роки. Результати практики оцінюються за 100-бальною шкалою.

Загальне оцінювання обох модулів практики здійснюється згідно шкали оцінювання

За шкалою ECTS	За національною шкалою		Кількість балів
		цифрою	
A	Відмінно	5	90-100
B	Дуже	4	82-89
C	Добре	4	75-81
д	Посередн	3	69-74
E	Задовільн	3	60-68
Fх	Незадовіл	2	40-59
F	Незадовіл	2	1-39

«Відмінно» (A) – Програма практики повністю виконана, зміст та оформлення звітів виконано відповідно до вимог і вчасно. Здобувач вищої освіти виконав всі завдання програми практики; провів навчальні заняття; підготував наукову статтю для публікації або виступив з підготовленою доповіддю на студентській конференції. Показав організованість,

дисциплінованість і добросовісне ставлення до роботи. Отримав позитивні відгуки керівників про результати проходження практики.

«Добре» (B, C) – Програма практики виконана повністю, звіт складений вчасно, проте є зауваження щодо змісту та оформлення. Має достатній рівень теоретичної підготовки майбутнього викладача, підготував доповідь на студентську конференцію, але не виступав на конференції. Відгуки керівників практики про результати проходження практики студентом позитивні.

«Задовільно» (D, E) – Має задовільну якість виконання завдань практики, несвоєчасне оформлення звітної документації. Переважна більшість питань програми практики у звітах висвітлена, однак мають місце окремі неточності й логічні помилки. Виконані не всі завдання основних модулів практики. Відгуки керівників про результати проходження практики студентом задовільні.

«Незадовільно» (FX, F) – Програма практики виконана частково, у звіті висвітлені не всі питання, робота (стаття, доповідь) запозичена чи підготовлена не самостійно. Відгуки керівників практики стосовно ставлення до практики і трудової дисципліни здобувача вищої освіти негативні.

VI. ЗМІСТ ПРАКТИКИ ЗА ВИДАМИ

6.1 Мета практики

Виробнича (педагогічна частина) практика здобувачів вищої освіти відбувається на першому курсі (II семестр). Студенти виконують програму навчального і наукового модуля, пов'язаного із викладанням у вищій школі, проводять навчальні та дослідницькі види діяльності.

Педагогічний компонент практики полягає у формуванні особистості майбутнього викладача вищої школи, застосуванні теоретичних знань у практичній діяльності, засвоєнні педагогічних умінь, набутті, вивченні та аналізу педагогічного досвіду. Об'єктом педагогічного компоненту практики є навчальний процес підготовки фахівців за фаховим напрямом. Предметом педагогічної практики виступає окрема дисципліна фундаментального чи професійно-орієнтованого циклу навчального плану, що відповідає напряму наукових досліджень здобувача вищої освіти та узгоджується з темою його магістерської роботи.

Наукова частина практика. Основна мета наукового компоненту виробничої практики здобувачів вищої освіти – опанування методикою й засобами самостійного вирішення наукових задач, стилем й навичками праці в наукових колективах, ознайомлення з методами організації їх роботи; заохочення до наукової роботи здобувачів вищої освіти, сприяння публікації

кращих їхніх досліджень.

6.2 Завдання практики

Завданням педагогічної частини практики є:

- Поглиблення і розширення теоретичних знань із спеціальних і педагогічних дисциплін, набутих здобувачами вищої освіти, застосування їх у вирішенні конкретних педагогічних завдань під час практики.
- Формування у здобувачів вищої освіти педагогічних та методичних умінь викладання відповідних навчальних дисциплін у системі вищої школи;
- Вироблення умінь організації основних форм навчання у вищій школі, застосування сучасних технологій і методик навчання.
- Формування умінь професійного і педагогічного спілкування зі студентською аудиторією.
- Виховання у здобувачів вищої освіти досвіду викладацької роботи, морально-етичних якостей викладача вищої школи, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті.

Завданням наукової складової практики є:

- Ознайомлення із сучасними методами і засобами планування й організації історичних досліджень і розробок, проведення експериментів і спостережень, узагальнення й обробки інформації;
- Поглиблення умінь збору, накопичення і обробки наукової інформації у межах поставлених завдань практики (магістерського дослідження).
- Формування вміння складати наукові звіти та інші інформаційні документи за темою досліджень (визначених програмою практики чи темою магістерської роботи).

Відповідно до державних вимог щодо змісту й рівня професійної підготовки випускника магістратури здобувач вищої освіти **повинен:**

- розуміти роль навчальних закладів у суспільстві, основні проблеми дисциплін, що визначають конкретну область його діяльності;
- знати основні законодавчі документи, що стосуються системи освіти, права та обов'язки суб'єктів навчального процесу (викладачів, керівників, здобувачів вищої освіти);
- розуміти концептуальні основи предметів, їх місце в загальній системі знань і цінностей і в навчальному плані навчального закладу;
- враховувати в педагогічній діяльності індивідуальні особливості здобувачів вищої освіти, включаючи вікові;
- володіти знаннями відповідних навчальних дисциплін.

Здобувач вищої освіти **повинен знати:**

- сутність процесів навчання й виховання, їхні психолого-педагогічні основи;
- шляхи вдосконалення майстерності викладача й способи самовдосконалення;
- дидактику навчальної дисципліни;
- нові технології навчання;
- методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення здобувачів вищої освіти;
- наукові основи відповідних курсів навчальних дисциплін, історію й методологію відповідної галузі знань.

Здобувач вищої освіти **повинен уміти:**

- організувати й аналізувати свою педагогічну діяльність;
- планувати навчальні заняття відповідно до навчального плану спеціальності;
- ясно, логічно викладати зміст матеріалу, опираючись на знання й досвід здобувачів вищої освіти;
- відбирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання;
- аналізувати навчальну й методичну літературу й використовувати її для побудови власного викладу програмного матеріалу;
- володіти методикою проведення заняття із застосуванням мультимедійних засобів навчання;
- створювати й підтримувати навчальне середовище, що сприяє досягненню цілей навчання;
- розвивати інтереси здобувачів вищої освіти і мотивацію навчання, формувати й підтримувати зворотний зв'язок.

6.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

Етапи та зміст практики.

Виробнича практика реалізується на трьох етапах – підготовчому, основному та підсумковому.

На першому етапі здобувачі вищої освіти знайомляться з системою навчально-виховної роботи кафедри, особливостями методичної, наукової та організаційної роботи викладачів кафедри, відвідують заняття викладачів, готують графік проведення залікових занять та інформують керівників практики.

Другий, основний етап, практики передбачає виконання основних завдань програми практики. На цьому етапі здобувач вищої освіти повинен:

- розробити розгорнутий план-конспект семінарського заняття та лекції з навчальної дисципліни відповідно до робочої навчальної програми та наукового завдання.

- провести два залікових заняття; відвідати та взяти участь в обговоренні занять своїх колег.

- брати участь у виховній роботі в студентському колективі, долучитися до виконання доручень куратора академічної групи.

Зміст наукової складової практики спрямований на набуття здобувачами освіти досвіду самостійної науково-дослідної роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань у сфері дослідження, підбір фактичного матеріалу для написання магістерської роботи, поглиблення вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел. Результатом проходження практики має стати отримання наукових результатів, які будуть використані в наукових дослідженнях студента.

Здобувачі освіти, разом з керівником практики, вибирають певні види наукової роботи, серед яких:

- Аналіз наукової літератури, виконання завдань для систематизації матеріалів, опрацювання літературних джерел, складання бібліографії з визначеної теми.

- Підготовка наукових повідомлень, тез, статей, методичних розробок з актуальних тем професійної діяльності.

- Написання магістерської роботи; публікація статей за темою магістерської роботи.

- Спільна робота здобувачів вищої освіти з провідними науковцями університету в наукових товариствах, гуртках, проблемних групах і науково-дослідних лабораторіях.

- Участь у студентських наукових конференціях, симпозіумах, конкурсах і виставках різних рівнів.

- Участь у кафедральних проектах.

Виконання науково-дослідного завдання здійснюється з урахуванням обраної теми магістерської роботи в терміни, означені програмою науково-дослідної практики. Матеріали дослідження включаються до звіту з практики.

6.4 Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

На третьому, заключному етапі практики, здобувачі вищої освіти готують звіт про практику і беруть участь у підсумковій конференції. Науково-дослідна частина практика для здобувачів освіти на другому рівні

(магістр) проводиться згідно з навчальним планом для денної та заочної форм навчання. Впродовж проходження науково-дослідної практики та виконання основних завдань програми практики, кожен здобувач вищої освіти повинен отримати конкретні наукові результати з обраної наукової проблеми, які мають бути відображені у звіті.

Після закінчення терміну проходження практики впродовж трьох днів здобувачі вищої освіти подають на кафедри звітну документацію, структурними компонентами якої є:

1. Письмовий звіт, де розкривається зміст виконаної роботи, за двома модулями – педагогічного та наукового компоненту виробничої практики, висловлюються побажання, пропозиції щодо покращення умов та змісту проходження практики.

2. Плани-конспекти лекцій та семінарських занять, відповідно до індивідуального плану.

6.5. Норми/Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики

Оцінка ставиться за виконання здобувачами вищої освіти усіх вимог програми практики та якість звітної документації на основі результатів захисту перед комісією. Вона є комплексною, її структурними компонентами є: рівень теоретичної підготовки майбутнього викладача, якість виконання наукових завдань практики, ставлення до роботи, акуратність, дисциплінованість, якість оформлення документації та час її подання.

Критерії оцінювання наукової складової практики (40 балів)

40-30 балів – завдання має наукову новизну, цілісну структуру наукового дослідження з рівноцінним співвіднесенням теоретичної та емпіричної складових, у ході його виконання були застосовані елементи наукового прогнозування та педагогічного проектування.

29-20 балів – завдання має цілісну структуру, обґрунтовано актуальність проблеми, розв'язання якої представлено на достатньому теоретичному і практичному рівні.

19-10 балів – визначено проблему дослідження і узагальнено результати її теоретичного аналізу в наукових джерелах.

9-1 бал – використано наукові джерела, але щодо заявленої теми наукового завдання наведено лише окремі теоретичні положення.

Критерії оцінювання фахової підготовки магістрів

п/п	Види робіт, що оцінюються	Кількість балів
-----	---------------------------	-----------------

.	Рівень теоретичної підготовки майбутнього викладача. Рівень оволодіння педагогічними вміннями і навичками	40
.	Якість виконання наукової складової практики.	40
.	Організованість, дисциплінованість і добросовісне ставлення до роботи здобувача вищої освіти	10
.	Своєчасне оформлення та здача звітної документації.	10
	Всього	100